

3. Bölüm

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE TARIM SEKTÖRÜ

Erdem TURGAN³

1. Giriş

Tarım sektörü; insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar önemini artırarak korumuştur. İlkçağlarda insanoğlunun hayatta kalabilmesi için gerçekleştirdiği avcılık faaliyetleri, insanın yerleşik hayata geçmeye başlamasıyla değerini tarımsal faaliyetlerle paylaşmaya başlamıştır. Ancak toplumlar gelişmeye ve ilerlemeye başladıkça tarım sektörü daha çok büyüme ve kalkınma sürecinin ilk adımları olarak kabul edilmiş, sonraki aşamalarda ise sanayileşme yolunda kat edilmesi gereken en önemli basamak olarak görülmüştür.

Diğer yandan dünya nüfusunun her geçen gün artması ama buna karşılık ekilebilir tarım alanlarının ve sulama imkanlarının azalması tarım sektörünün stratejik önemini giderek artırmaktadır. Son yıllarda iklim değişikliği nedeniyle ortaya çıkan sorunlar da tarımsal üretimin oldukça zor şartlar altında gerçekleştirilmesine neden olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun daha çok kentlerde yoğunlaşmaya başlaması da yapılan tarımsal faaliyetlerin azalmasındaki temel nedenlerden birisi olmuştur. (Doğan, Arslan & Berkman, 2015) Böylelikle ihtiyaçlar artarken bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılan kaynakların ve aynı zamanda kaynak kullanımının azalmasıyla dünya ekonomisinde ciddi bir sorun baş göstermeye başlamıştır.

Bu temel sorunların ışığında yürütülen topraksız tarım, yeni tohum çalışmaları, su ve güneş enerjisinden daha fazla yararlanma çabaları son yıllarda tarım sektörüne yön veren gelişmeler olmuştur. Aynı zamanda tarımda istihdam edilen kişi sayısının artması, tarımın GSYİH'ye yapmış olduğu katkı, dış ödemeler bi-

³ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, eturgan@marmara.edu.tr

devam edebilmesi için tarımsal reformların bir an önce hayata geçirilmesi çok önemlidir.

Diğer yandan Türkiye'nin dünya tarımında söz sahibi olması, rekabet düzeyinin artması ve en çok ürettiği ürünlerin fiyatlarını belirleyebilmesi amacıyla yapısal sorunların çözülmesi, üretim ve dağıtım politikalarının geliştirilmesi, kalkınma politikalarının tarım politikaları ile uyumlu hale getirilmesi, üreticilerin ve tüketicilerin eğitim düzeylerinin ve refah seviyelerinin artması, üretici ile tüketici arasındaki aracılık faaliyetlerinin belli kurallar çerçevesinde düzenlenmesi, üreticilerin faaliyetlerini düzenlemek ve korumak amacıyla kooperatif vb. örgütlenmelere gitmelerinin sağlanması, tarımsal faaliyetlerde sürekli ve mevsimlik olarak çalışan işçilerin sosyal güvenlik haklarının sağlanması ve güvence altına alınması, üretimden perakende satışa kadar geçen sürede gıda güvenliğinin sağlanması ve denetlenmesi, kadın girişimcilerin tarımsal faaliyetlerin her alanında daha katılımcı olmalarının sağlanması ve genç nüfusun tarımda istihdam edilmesini sağlayacak teşviklerin sağlanması ile yapısal sorunlarından arınacak bir tarım sektörü hem ülke büyümesi hem de kalkınma hareketi açısından son derece yüksek oranda katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Makale

- Ağırbaş N.C. Türkiye'de Son On Yılda Uygulanan Tarımsal Desteklemelerin Doğrudan Gelir Desteği Dönemi İle Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Sayı:13 (Cilt 1) ss. 41-52.
- Arı A.F. Türkiye'de Tarımın Ekonomideki Yeri ve Güncel Sorunlar, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Sayı 9, ss.61-81.
- Bayar R. Arazi Kullanımı Açısından Türkiye'de Tarım Alanlarının Değişimi, *Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, Sayı 16 (Cilt:2), ss: 187-200.
- Demirci S. Doğrudan Gelir Ödemesi Sistemi ve Uygulamaları, Literatür İncelemesi. TEAE.
- Doğan Z, Arslan S, Berkman A.N. Türkiye'de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları: Tarihsel Bir Bakış, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Yıl: 2015, Cilt-Sayı: 8 (1), ss:29-41 ISSN: 2148-5801 e-ISSN 1308-4216
- Dura, C., Tarımın Türk Ekonomisinin Gelişmesine Katkısı Bugün ve Yarın, *Enka Vakfı Yayınları*, ss.102
- Ege, H., Tarım Sektörünün Ekonomideki Yeri ve Önemi, Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Yayınları, s.1.
- Eraktan G, Abay C, Miran B, Olhan E. Türkiye'de Tarımın Teşvikinde Doğrudan Gelir Desteği Sistemi ve Sonuçları, *İTO Yayınları*, Yayın No: 2004-53.

- Eştürk Ö. & Ören N. Türkiye'de Tarım Politikaları ve Gıda Güvencesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarih Bilimleri Dergisi*, Sayı 24 (Cilt 2) ss. 193-200.
- Günaydın, G., Türkiye Tarım Sektörü, *Tarım ve Mühendislik Dergisi*, Sayı 76-77, s.21.
- Karaağaç O. & Balkaya A. Türkiye'de Yerel Sebze Çeşitlerinin Mevcut Durumu ve İslah Programlarında Değerlendirilmesi, *TÜRKTOB Dergisi*, Sayı 23 (Cilt 6), ss.8-15.
- Karabulut, K. & Akyol, H., Türk Tarımının Gelişimi, Sorunları ve Uygulanan Politikalar Üzerine Bir Araştırma (1839-1950), *Global Journal of Economics and Business Studies Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, Sayı 11 (Cilt 6), ss.70-84.
- Olalı, H. ve Duymaz, İ., Tarımın Türk Ekonomisindeki Yeri ve Ekonomik Gelişmeye Katkısı, İzmir Ticaret Borsası Yayınları, Yayın No: 28.
- Pala C. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tarımsal Örgütlenme, *Ekonomik Yaklaşım*, Sayı: 21 (Cilt:7), ss.39-69.
- Tan S. Tepeli & Dönmez C. Tarıma Dayalı Sanayi İşletmelerinde Ar-Ge Potansiyelinin İncelenmesi: Çanakkale ili Örneği, *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, Sayı 5 (Cilt:4), Doi: 530-536.
- Topuz H. Cumhuriyet Dönemi Ekonomisinde Tarımsal Yapının İncelenmesi (1923-1950). *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı 3 (Cilt 2), (ss.377-390)
- Yalçınkaya, N., Yalçınkaya, H. & Çılbant, C., Avrupa Birliği'ne Yönelik Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etkisi, *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 2, s.102.
- Yılmaz H, Demircan V, Dernek Z. Türkiye Tarımında Doğrudan Gelir Desteği Uygulamaları, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Sayı 9 (Cilt 2), ss.248-265

Kitap

- Eraktan G. (2001), *Tarım Politikası Temelleri ve Türkiye'de Tarımsal Destekleme Politikası*. İstanbul: Uzel Yayınları.
- Turan, Z. (2013), *Tarımsal Üretimde Örgütlenme, (1. Baskı)*, Tarım Ekonomisi Lisans Yayıncılık, s.133-170. (ISBN:978-605-5044-08-4)

Bildiri

- Kıral, T. ve Akder H. (2000), Makro Ekonomik Göstergelerle Tarım Sektörü, *Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi*, 17-21 Ocak, Milli Kütüphane, Ankara, (s.1-19)
- Özkaya T, Uzman A, Adanacioğlu H. Türkiye Tarım Ekonomisinin 1980-2002 Dönemindeki Gelişimi, *TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Tarım Haftası Sempozyumu*, Türkiye, (pp.39-59)

Raporlar - Planlar

- Erteke E. Tarım Arazileri, TSKB Ekonomik Araştırmalar, Temmuz 2014.
- SETA Raporu, Türkiye Tarımına Yeniden Bakış, SETA Yayınları, Sayı:131, 1. Baskı, 2019. ISBN: 978-605-7544-47-6
- TOBB Tarım Sektörü Raporu 2013.
- Topçu P. Tarım Arazilerinin Korunması ve Etkin Kullanılmasına Yönelik Politikalar, Kalkınma Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Yayın no: 2836, 2012.

Türk Tarım Sektörünün Avrupa Birliği Sürecinde İncelenmesi (Tarım ve Kırsal Kalkınma Faslı), Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ağustos 2008, Ankara.

İnternet Kaynakları

Silsüpür, S. (2011) “Tarım Sektörünün Türkiye Ekonomisine Katkısı”,
[http:// www.ilgazetesi.com.tr/2011/06/25/tarim-sektorunun-turkiye-ekonomisine-katkisi](http://www.ilgazetesi.com.tr/2011/06/25/tarim-sektorunun-turkiye-ekonomisine-katkisi).

(Erişim Tarihi: 12.02.2020)

https://www.oka.org.tr/assets/upload/dosyalar/108turkiyede_saglanan_tesvik_ve_destekler_v2.pdf

(Erişim Tarihi: 05.03.2020)